

ЗВІТ

за результатами опитування учасників освітнього процесу (батьків учнів/учениць та вчителів) щодо організації освітнього процесу в новому 2022/2023 навчальному році

Вступ

Державною службою якості освіти України та її територіальними органами з 03 по 08 серпня 2022 року було проведено опитування учасників освітнього процесу, зокрема батьків учнів/учениць та вчителів закладів загальної середньої освіти, щодо організації навчання з 01 вересня 2022 року.

Опитування відбувалося з метою з'ясування думки учасників освітнього процесу (батьків учнів/учениць, вчителів) щодо:

- вибору формату навчання (офлайн/онлайн) з 01.09.2022 року;
- забезпечення закладом освіти необхідних умов для офлайн-навчання;
- отримання роз'яснень від адміністрації закладу освіти стосовно особливостей організації освітнього процесу з 01.09.2022 року.

Вибіркою охоплено 3% закладів загальної середньої освіти (ЗЗСО) від загальної кількості (без Луганської, Херсонської й Донецької областей та АР Крим).

У вибірці враховано регіональний розподіл ЗЗСО та їх кількісне співвідношення за територіальним розташуванням (село/місто). Також встановлено граничні межі щодо кількості учасників опитування, а саме: по 10% батьків, діти яких навчаються у початковій, базовій і старшій школі, та не менше 10% вчителів, які забезпечують освітній процес на різних рівнях освіти.

Надану вибірку використовували у своїй роботі територіальні органи Служби.

Загальна інформація

В опитуванні взяли участь 90 997 батьків учнів/учениць, діти яких навчаються: в обласних центрах – 10%, містах – 44%, селищах міського типу – 11%, та селах – 35%. Відсотковий розподіл участі батьків за рівнями освіти їхніх дітей: початкової – 39%, базової – 41%, та старшої – 20%.

Також опитуванням охоплено 10 972 педагоги, які працюють: в обласних центрах – 11%, містах – 40%, селищах міського типу – 10%, та селах – 39%. Відсотковий розподіл учителів в опитуванні становить: 28% – початкової школи, 40% – базової, 32% – старшої.

Під час опитування щодо місця перебування 77% батьків учнів/учениць та 89% вчителів зазначили, що не змінювали місця свого постійного проживання з початку повномасштабного вторгнення росії в Україну (рис. 1).

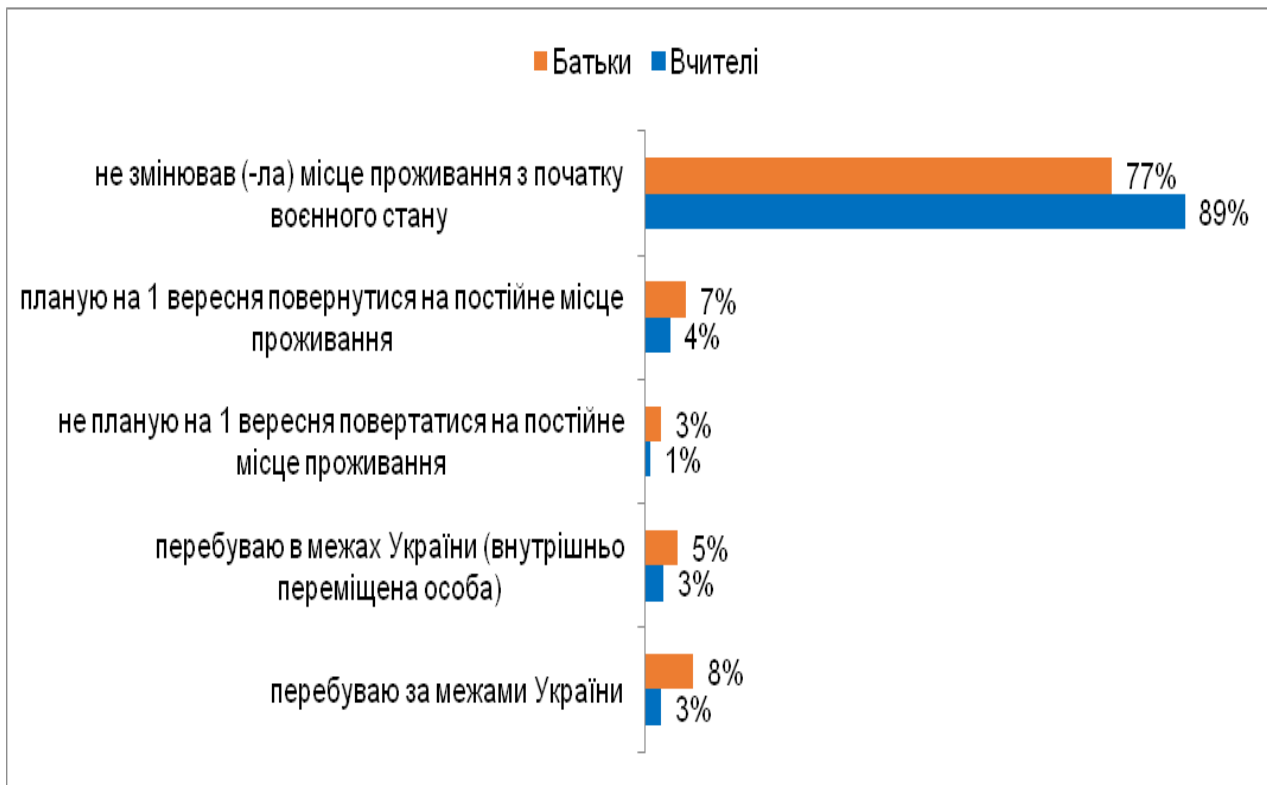

Рис. 1. Місце перебування учасників освітнього процесу на момент опитування

Разом з тим, 7% батьків учнів/учениць та 4% вчителів, які тимчасово змінили місце свого проживання та/або виїхали за кордон, зазначили, що планують до 1 вересня повернутися додому.

ЯК МАЄ РОЗПОЧАТИСЯ 1 ВЕРЕСНЯ?

Думки батьків та педагогів щодо організації освітнього процесу

Завданням опитування було з'ясувати загальну думку учасників освітнього процесу щодо можливого формату навчання (офлайн/онлайн) з 01.09.2022 року.

Після аналізу зібраної інформації з'ясовано, що дані в розрізі регіонів суттєво різняться. Це вказує на те, що отримана інформація не може бути представлена як узагальнена для всієї країни.

Відповідно було прийняте рішення аналізувати отримані дані за регіонами, зокрема:

- Західний регіон – Волинська, Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Рівненська, Тернопільська, Хмельницька, Чернівецька області;
- Східний регіон – Дніпропетровська, Запорізька, Харківська області;
- Центральний регіон – Вінницька, Кіровоградська, Полтавська, Черкаська області;
- Південний регіон – Миколаївська, Одеська області;
- Північний регіон – Житомирська, Київська, Сумська, Чернігівська області та м. Київ.

Результати опитування батьків учнів/учениць та вчителів щодо вибору формату навчання з 01.09.2022 року в регіональному контексті представлено у таблицях 1, 2.

Таблиця 1

**Думки батьків учнів/учениць
щодо формату навчання з 01.09.2022 р.**

Назва регіону України, області	На Вашу думку, навчання з 1 вересня має розпочатися:		
	важко відповісти (від загальної кількості опитаних по регіону і області)	онлайн (від загальної кількості опитаних по регіону і області)	офлайн (від загальної кількості опитаних по регіону і області)
Західний	27%	36%	37%
Волинська область	32%	38%	30%
Закарпатська область	26%	18%	56%
Івано-Франківська область	23%	38%	39%
Львівська область	27%	34%	39%
Рівненська область	28%	36%	36%
Тернопільська область	26%	36%	38%
Хмельницька область	28%	47%	25%
Чернівецька область	22%	41%	37%
Центральний	21%	60%	19%
Вінницька область	21%	61%	18%
Кіровоградська область	21%	60%	19%
Полтавська область	18%	63%	19%
Черкаська область	25%	55%	20%
Південний	19%	65%	16%
Миколаївська область	19%	66%	15%
Одеська область	19%	65%	16%
Північний	26%	51%	23%
Житомирська область	27%	51%	22%
Київська область	25%	50%	25%
м. Київ	26%	45%	29%
Сумська область	26%	60%	14%
Чернігівська область	27%	49%	24%
Східний	23%	64%	13%
Дніпропетровська область	21%	67%	12%
Запорізька область	24%	61%	15%
Харківська область	27%	63%	10%

**Думки вчителів
щодо формату навчання з 01.09.2022**

Назва регіону України, області	На Вашу думку, навчання з 1 вересня має розпочатися:		
	важко відповісти (від загальної кількості опитаних по регіону і області)	онлайн (від загальної кількості опитаних по регіону і області)	офлайн (від загальної кількості опитаних по регіону і області)
Західний	36%	33%	31%
Волинська область	40%	35%	25%
Закарпатська область	31%	13%	56%
Івано-Франківська область	32%	37%	31%
Львівська область	36%	31%	33%
Рівненська область	40%	41%	19%
Тернопільська область	34%	34%	32%
Хмельницька область	37%	39%	24%
Чернівецька область	30%	38%	32%
Центральний	27%	55%	18%
Вінницька область	31%	51%	18%
Кіровоградська область	28%	53%	19%
Полтавська область	22%	65%	13%
Черкаська область	25%	56%	19%
Південний	22%	64%	14%
Миколаївська область	22%	66%	12%
Одеська область	22%	63%	15%
Північний	29%	53%	18%
Житомирська область	29%	47%	24%
Київська область	30%	56%	14%
м. Київ	26%	54%	20%
Сумська область	28%	63%	9%
Чернігівська область	33%	44%	23%
Східний	22%	68%	10%
Дніпропетровська область	21%	68%	11%
Запорізька область	27%	63%	10%
Харківська область	19%	72%	9%

У гістограмах (Рис. 2-6) візуалізовано дані, які дають підставу зробити висновок, що батьки учнів/учениць та педагоги однакові у своїх відповідях (онлайн/офлайн/важко відповісти).

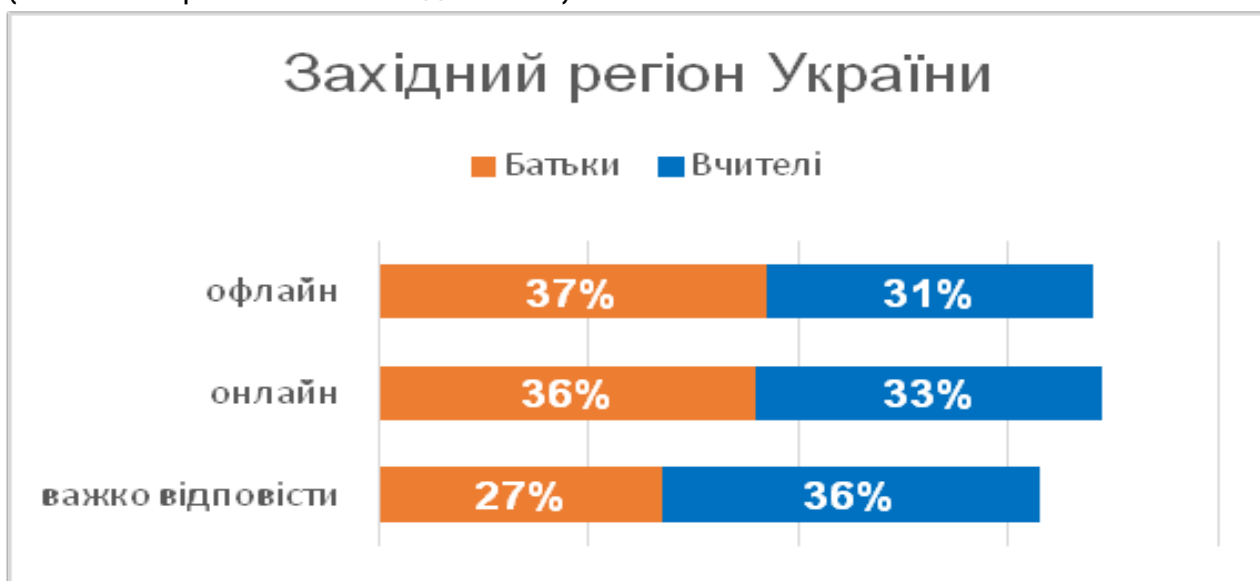

Рис. 2

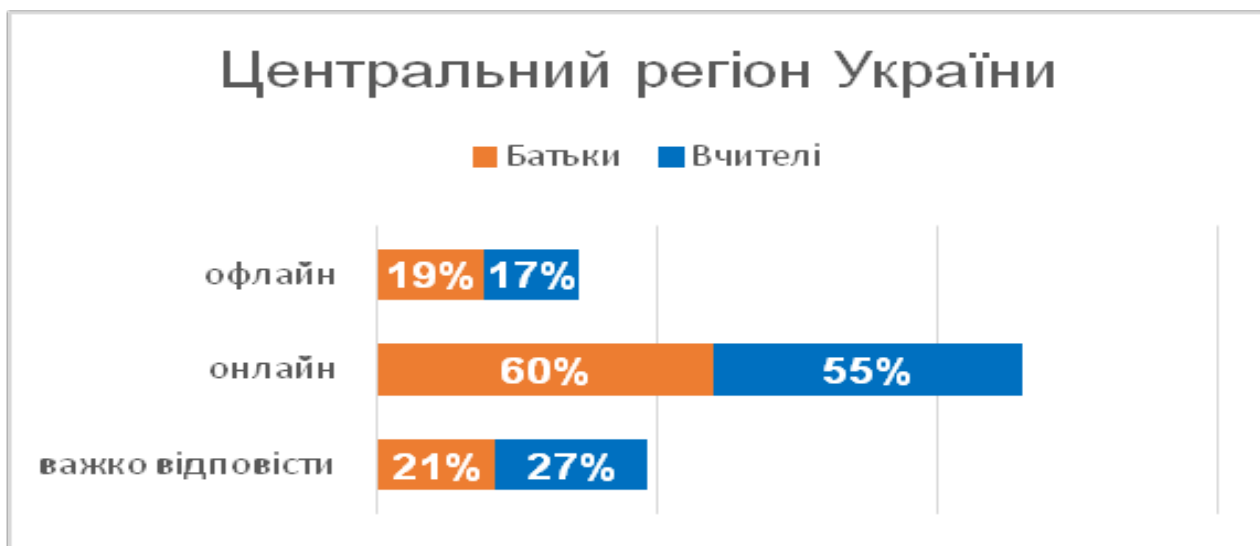

Рис. 3

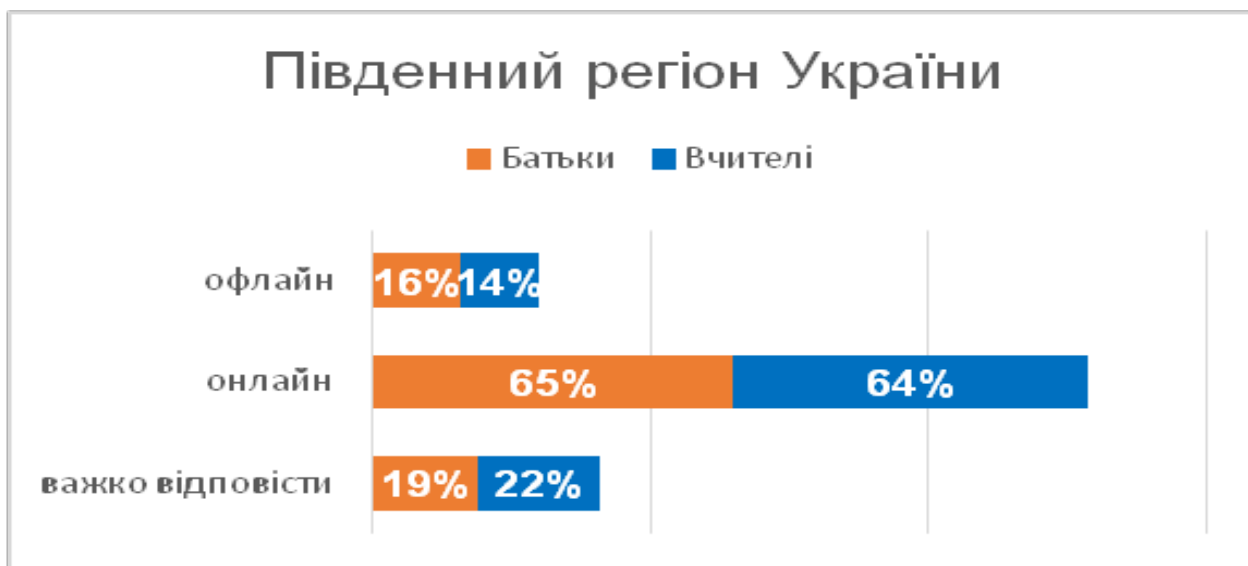

Рис. 4

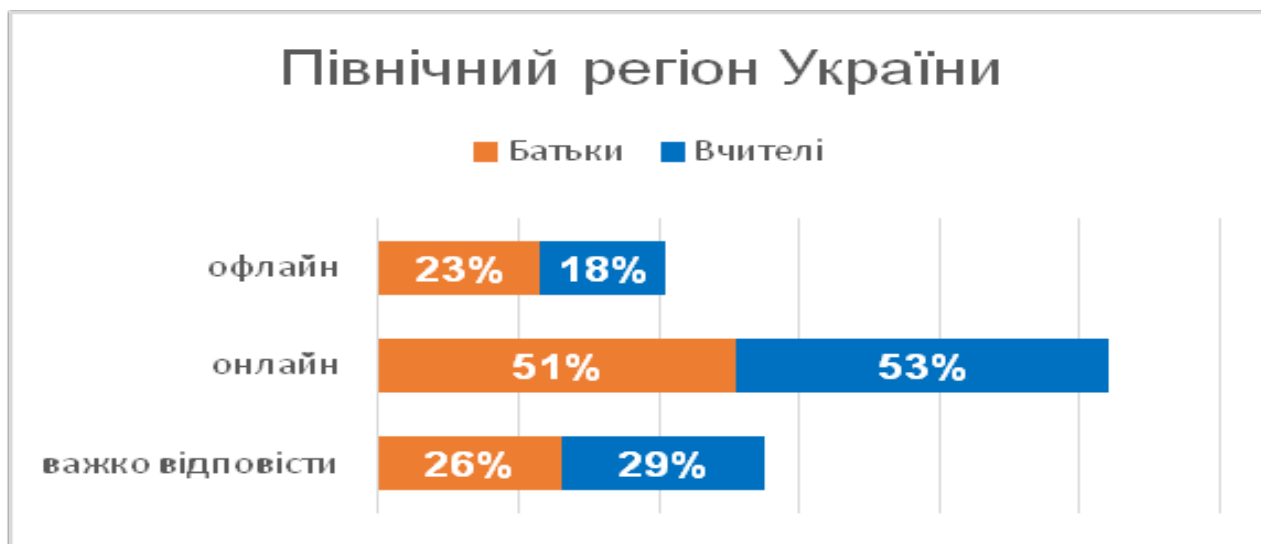

Рис. 5

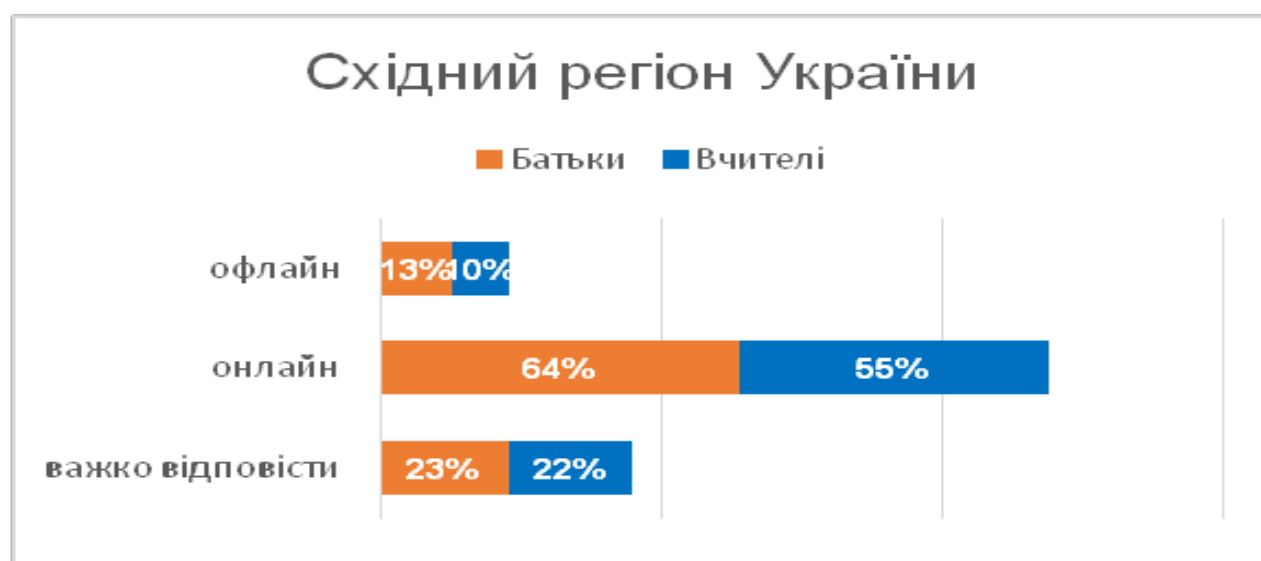

Рис. 6

Рис. 2-6. Думки батьків учнів/учениць та вчителів щодо вибору формату навчання з 01.09.2022 р.

Відповіді респондентів щодо обраного формату навчання засвідчують таку закономірність: що складніша безпекова ситуація в регіоні, то більший відсоток батьків і вчителів обирають онлайн-навчання.

Зокрема, офлайн-навчання у Західному регіоні підтримують 37% батьків та 31% вчителів.

У регіонах, де ведуться активні бойові дії або частина території є окупованою, офлайн-навчання обрали: на сході – 13% батьків і 10% вчителів, а на півдні – 16% і 14% відповідно.

Респонденти Північного та Центрального регіонів також засвідчили низьку підтримку навчання в офлайн-форматі – 23% батьків і 18% вчителів та 19% і 17% відповідно.

На їхнє рішення могли вплинути такі чинники: активні бойові дії, наявність окупованих територій, заміновані території, постійні повітряні тривоги, небезпека обстрілів, вимушена міграція тощо.

ЩО МАЄ ЗАБЕЗПЕЧИТИ ЗАКЛАД ОСВІТИ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОФЛАЙН-НАВЧАННЯ?

Важливим в умовах сьогодення є активна позиція адміністрації закладу освіти щодо організації безпечного освітнього процесу. Адже, на думку 76% батьків учнів/учениць та 86% вчителів, необхідною умовою для відновлення освітнього процесу в ЗЗСО у офлайн-форматі під час воєнного стану є створення надійних укриттів для учнів та працівників закладу освіти у разі виникнення небезпечної ситуації¹.

Разом з тим, більшість батьків та вчителів зазначають, що школа не може повністю гарантувати безпеку як дітей, так і шкільного персоналу, адже, на їхню думку, наявні підвальні приміщення, що облаштовуються як укриття (бомбосховища), не зможуть врятувати людські життя.

Як демонструють результати опитування, достатності щодо форми навчання з 01 вересня 2022 року немає.

Рис. 7. Думка батьків учнів/учениць та вчителів щодо дій школи для організації офлайн-навчання

Проте аналіз даних засвідчив, що в областях, де не відбуваються інтенсивні бойові дії, а сигнали повітряної тривоги звучать зрідка, батьки готові розпочинати навчання офлайн. Найбільший показник – 56% батьків за офлайн-навчання у Закарпатській області, хоча суміжні Івано-Франківська та Львівська області демонструють вдвічі нижчі показники.

В областях, які нещодавно постраждали від активних обстрілів та де часто звучать сповіщення про повітряну тривогу, батьки надають перевагу онлайн-навчанню.

¹Респонденти мали можливість обирати декілька варіантів відповідей, тому загальна сума не буде становити 100%

Під час організації освітнього процесу доцільно враховувати думку батьків, готовність керівництва закладу і засновника брати на себе відповідальність за впровадження офлайн-навчання у тих регіонах, де можна це зробити.

КОМУНІКАЦІЯ АДМІНІСТРАЦІЇ ШКОЛИ З УЧАСНИКАМИ ОСВІТЬОГО ПРОЦЕСУ

Актуальність питання вибору форми навчання закладом освіти підтверджується даними опитування, де 80% батьків учнів/учениць та 84% вчителів зазначили, що адміністрація школи цікавилася їхньою думкою щодо бажаної форми навчання (очна/дистанційна) у 2022/2023 навчальному році (рис. 8).

Також адміністрація закладів освіти проводила консультативно-роз'яснювальну роботу серед батьків та вчителів щодо особливостей організації освітнього процесу. При цьому, як свідчать отримані дані, більше роз'яснювальної роботи проводилося з педагогами – 75%, а з батьками – лише 44% (рис. 9).

Внаслідок наданих адміністрацією школи роз'яснень 7% педагогів та 3% батьків учнів/учениць змінили свою початкову думку на користь офлайн-навчання.

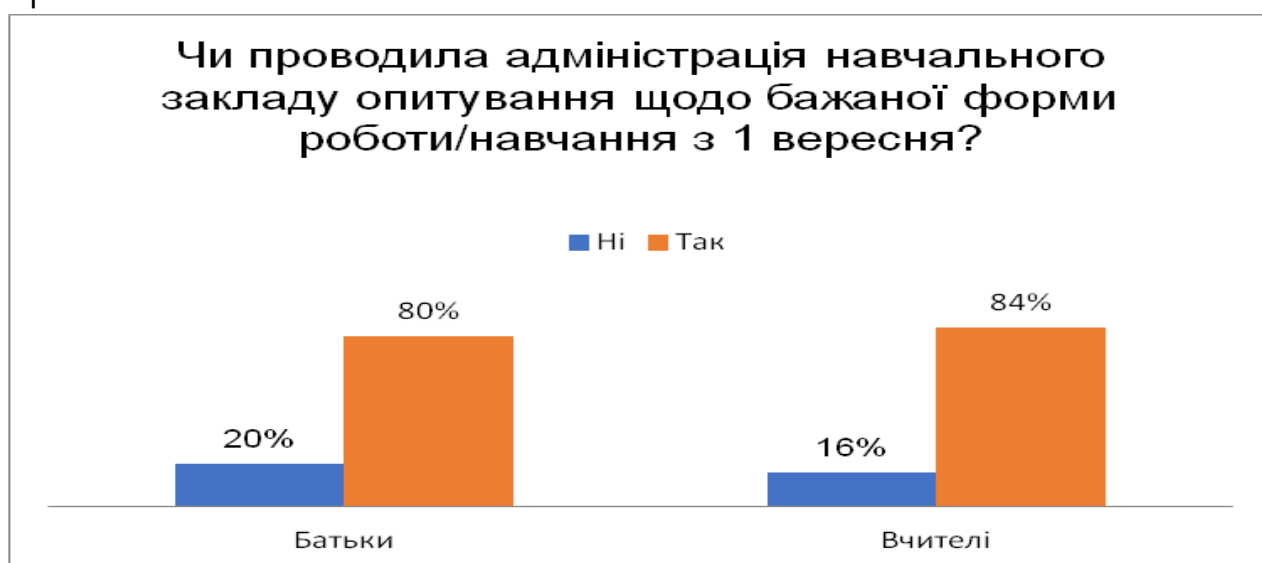

Рис. 8

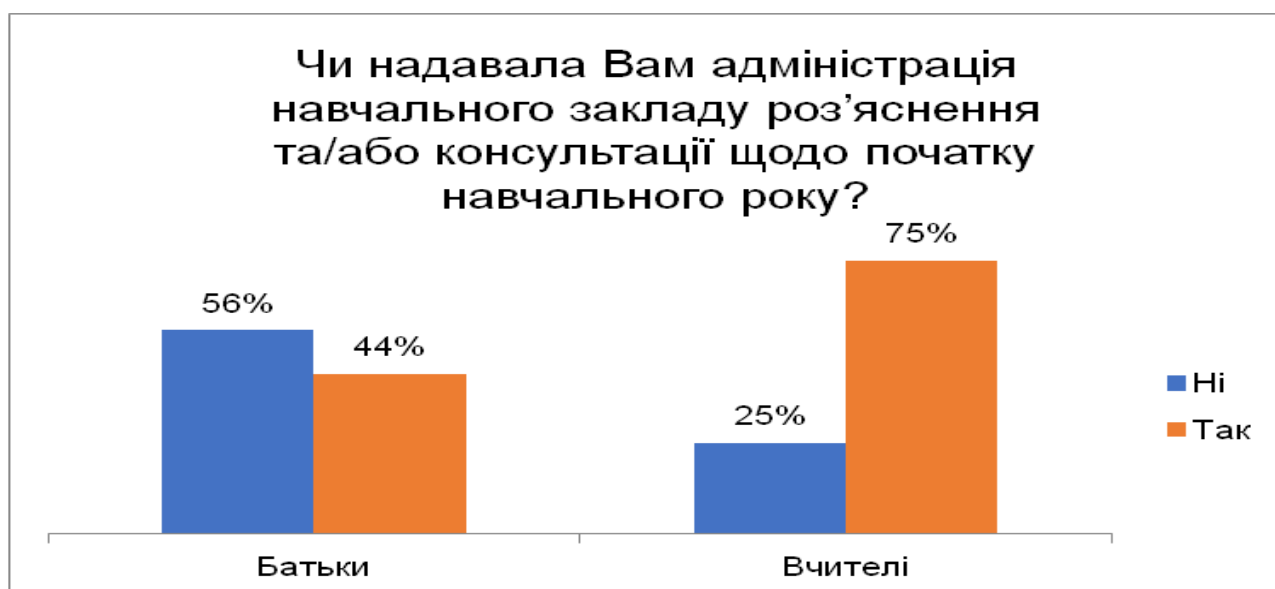

Рис. 9. Консультативно-роз'яснювальна робота адміністрації школи щодо початку навчального року

За результатами опитування спостерігається чітка тенденція у всіх регіонах щодо невизначеності серед батьків учнів/учениць та вчителів у виборі формату навчання (офлайн/онлайн). Це пов'язано з недостатньою поінформованістю учасників освітнього процесу про особливості організації освітнього процесу у новому навчальному році.

Так, серед батьків цей відсоток коливається від 19% до 27%, а серед вчителів – від 22% до 36%. Найвищий показник – 36% серед вчителів Західного регіону, що може характеризувати їхню готовність до офлайн-навчання, адже вони проживають у більш безпечному регіоні.

Тому, на нашу думку, важливим є процес інформування батьків та вчителів з питань організації безпечного середовища у закладі освіти.

Так, моделюючи ситуацію, що за умови прийняття рішення на рівні держави щодо виходу закладів ЗЗСО на очну форму навчання з дотриманням усіх рекомендацій та вимог до шкільних приміщень і будівель, 55% педагогів готові вийти на роботу офлайн, проте 55% батьків учнів/учениць не готові відпустити дітей/не погоджуються на очну форму навчання та надають перевагу дистанційній формі навчання. Ці дані свідчать про необхідність організації в закладах ЗЗСО змішаного навчання.

ЗАГАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ ЩОДО ПОЧАТКУ НОВОГО НАВЧАЛЬНОГО РОКУ

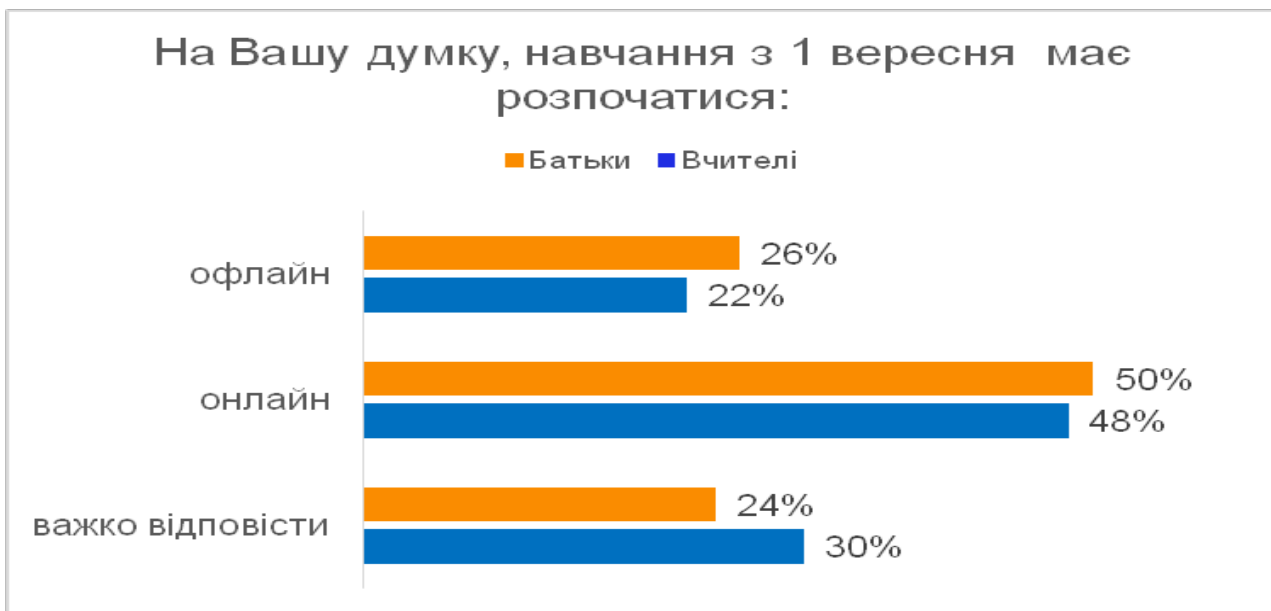

Рис. 10. Інформація щодо готовності почати офлайн-навчання

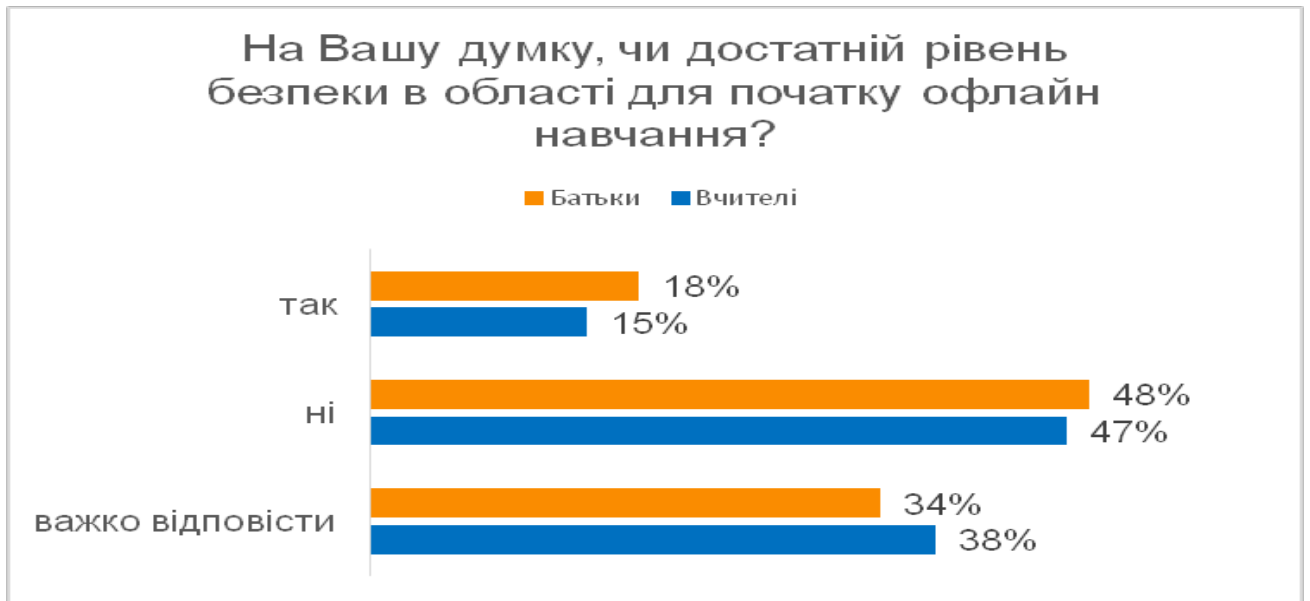

Рис. 11. Оцінка безпекової ситуації респондентами

Дані, зазначені на *рис. 10-11*, не висвітлюють реальної ситуації, а є середнім значенням, не вирішальним для прийняття остаточного рішення.

Відповідно, на нашу думку, під час організації освітнього процесу необхідно враховувати стан відносної безпеки та активності бойових дій у кожному регіоні.

ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

Проведене опитування щодо форм навчання у новому 2022/2023 навчальному році серед батьків учнів/учениць та педагогів демонструє різні думки респондентів залежно від регіону, в якому вони перебувають та/або проживають. Однак відстежується чітка тенденція щодо надання переваги онлайн-навчанню в регіонах з підвищеною небезпекою, частими тривогами та активними бойовими діями. Зокрема, більшість респондентів Східного та Південного регіонів країни висловлюється на користь організації навчання в онлайн-форматі, натомість мешканці Західного регіону країни надають перевагу офлайн-навчанню.

Проте опитування показало, що респонденти схильні змінювати власну думку щодо форм навчання завдяки роз'ясненням, які надають адміністрації ЗЗСО.

Однією з принципових умов повернення закладів освіти до офлайн-навчання і педагога, і батьки вважають надійне укриття в приміщенні школи та дотримання заходів безпеки.

У зв'язку з цим рекомендуємо:

1. Форми навчання у період 2022/2023 навчального року визначати з урахуванням безпекової ситуації регіону, місцевості, готовності закладу освіти до навчального року, даних опитувань учасників освітнього процесу.

2. Керівникам закладів освіти під час планування освітнього процесу враховувати результати опитування батьків і педагогів щодо обрання різних форм навчання (очна/дистанційна).
3. Керівникам закладів освіти розглянути питання щодо запровадження в закладах освіти змішаного навчання, а саме поєднання онлайн-та офлайн-навчання. Змішане навчання є однією з технологій дистанційного навчання, що дає можливість його реалізувати. Як саме застосовувати технології змішаного навчання – вирішує кожен заклад освіти в межах автономії, гарантованої державою, та з урахуванням особливостей організації освітнього процесу (тип закладу, мережа класів, кількість педагогічних працівників, матеріально-технічне забезпечення тощо). Але всі моделі розподілу навчального часу заняття на синхронний та асинхронний режими є моделями змішаного навчання, які можуть бути різними в закладах освіти. Окрім того, змішана форма навчання дасть можливість українським дітям, які тимчасово перебувають за кордоном і не планують повернутися 1 вересня в Україну, навчатися дистанційно в закладах освіти України.
4. Засновникам закладу освіти:
 - неухильно продовжувати роботу над створенням безпечного середовища і безпечних умов у закладах освіти, зважаючи на те, що певний відсоток респондентів (від 10% до 37% в різних регіонах) розглядають можливість офлайн-навчання, а 19-36% респондентів ще остаточно не визначилися з форматом навчання;
 - проводити роз'яснювальну роботу щодо безпечного середовища у закладах освіти.
5. Керівникам закладів освіти:
 - налагоджувати систематичну комунікацію з усіма учасниками освітнього процесу через найбільш доступні канали зв'язку щодо особливостей організації освітнього процесу в умовах воєнного стану та розроблених заходів безпеки;
 - посилити роботу щодо організації заходів безпеки в закладі освіти, створити умови для підвищення рівня здоров'язберезувальної компетентності учнів, педагогічного колективу, формувати у них здатність злагодженої взаємодії під час виникнення небезпечних ситуацій (повітряні тривоги, обстріли, надання домедичної допомоги тощо).